

32 TP 9. Final

Ambasada Bosne i Hercegovine
 Амбасада Босне и Херцеговине
 Embassy of Bosnia and Herzegovina
 Warsaw

05-05-2012
 08.05.9-19582

08
 10

Stepen hitnosti:
 normalno, hitno, vrlo hitno

Stepen tajnosti:
 Povjerljivo/Strogo povjerljivo

DKP: EMB-PL-WAR
 Broj: 145-2-262 /12
 Datum: 04.06.2012.

Odobrio:
 Ime: Marijana Zubonja
 Zvanje: Otpravnik poslova a.i.

Predmet: Uvjeti zapošljavanja stranaca u Republici Poljskoj- informacija
 Pripremio: Marijana Zubonja, savjetnik

Sadržaj:

Imajući u vidu važnost pravnog okvira za državljane Bosne i Hercegovine koji namjeravaju potražiti legalno zaposlenje u R. Poljskoj, dajemo detaljan prikaz svih elemenata poljskog radnog zakonodavstva koji se odnose na zapošljavanje stranaca.

1. Postoje tri osnovna uvjeta koje stranac mora ispunjavati da bi se mogao legalno zaposliti u Poljskoj i to: (1) da ima radnu dozvolu; (2) da legalno boravi u Poljskoj i (3) da mu osnova za boravak u Poljskoj daje pravo da obavlja neki posao (to ne može biti turistička viza ili bilo koji drugi dokument koji strancu ne daje eksplicitno pravo na rad).

Što se tiče radne dozvole, stranac je može dobiti tako što će se njegov budući poslodavac obratiti nadležnom organu, u mjestu boravka u kome se za stranca traži dozvola, sa zahtjevom da strancu izda radnu dozvolu. U tom slučaju, poslodavac snosi i sve troškove njenog izdavanja. Budući poslodavac je u obavezi da stranca koga namjerava zaposliti redovno informira o stanju podnesenog zahtjeva (koje su aktivnosti poduzete od strane poslodavca i kakve odluke je nadležni organ donio po pitanju izdavanja radne dozvole). Nakon okončanja procedure, poslodavac je u obavezi da strancu – budućem radniku, uruči jednu kopiju radne dozvole.

Na temelju dobivene radne dozvole, stranac se mora obratiti Poljskom konzulatu u svojoj zemlji boravka za dobivanje poljske radne vize, koja će mu dati pravo da legalno ude u Poljski i legalno radi. Ako, međutim, posao koji će stranac obavljati zahtjeva boravak u Poljskoj duži od 3 mjeseci, tada, umjesto podnošenja zahtjeva za vizu, može podnijeti zahtjev za dobivanje boravišne dozvole na određeno vrijeme. Takvu dozvolu izdaje mu vojvoda – načelnik pokrajine u kojoj namjerava da se nastani i obavlja posao. Dokument koji potvrđuje dozvolu boravka je karta prebivališta.

1.1. Postoje i slučajevi u kojima stranac koji se namjerava zaposliti u R. Poljskoj nije u obavezi da pribavi poljsku ulaznu vizu i to: (1) ako već ima dozvolu za rad (ili ako je izuzet od obaveze da je ima) ili već posjeduje važeću vizu ili boravišnu dozvolu iz razloga različitih od zaposlenja (npr. zbog studiranja, obavljanja nekih privrednih aktivnosti ili potrebe pripajanja porodici). U tim slučajevima, stranac nije u obavezi da pribavi i specijalnu vizu koja bi mu dala pravo na rad, već mu dokument koji posjeduje daje pravo da legalno radi.

1.2. U određenim slučajevima, međutim, kada stranac boravi u Poljskoj po jednom od sljedećih osnova, boravišna dozvola koju već posjeduje, isključuje i njegovo pravo na rad:
 - kada posjeduje vizu koja mu je izdana:

- radi obavljanja turističke posjete,
- iz humanitarnih razloga koji su u interesu države ili zbog međunarodnih obaveza,
- zbog boravka vezanog za postupak dobivanja azila,
- radi uživanja privremene zaštite;
- kada posjeduje boravišnu dozvolu na određeno vrijeme koja mu je dana na osnovu člana 53a par. 2. Zakona o strancima od 13. juna 2003. godine.

1.3. Ukoliko stranac posjeduje radnu dozvolu za obavljanje nekog specifičnog posla za određenog poslodavca i za period točno naznačen u radnoj dozvoli i želi iz nekog razloga da promijeni poslodavca, potrebno je da dobije novu dozvolu za rad kod novog poslodavca. Promjena poslodavca, međutim, ne iziskuje pribavljanje i nove vize ili boravišne dozvole, ukoliko mu važnost radne dozvole koju posjeduje nije istekla.

S druge strane, poslodavac ima pravo da zaposlenom strancu povjeri posao na radnom mjestu koje se razlikuje od onog navedenog u njegovoj radnoj dozvoli, s tim što ukupan period obavljanja novog posla ne može biti duži od 30 dana u toku jedne kalendarske godine i pod uvjetom da bez odlaganja o toj promjeni obavijesti vojvodu, koji je izdao radnu dozvolu.

1.4. Posao koji stranac obavlja u Poljskoj smatrat će se nelegalnim, ako radi:

- bez važeće vize ili drugog dokumenta koji mu daje pravo boravka u Poljskoj (boravišna dozvola);
- ako mu osnova za boravak u Poljskoj zabranjuje da radi;
- ako ne posjeduje dozvolu za rad, a ona mu je neophodna;
- ako radi na radnom mjestu ili obavlja različite poslove od onih koji su navedeni u radnoj dozvoli (ukoliko to čini duže od 30 radnih dana u toku kalendarske godine);
- ako sa poslodavcem nije zaključio neophodan ugovor o radu.

1.5. U takvim slučajevima i strani radnik i poslodavac podliježu sankcijama. Stranac koji radi ilegalno može biti:

- kažnjen novčanom kaznom od 1.000 do 5.000 PLN (poljskih zlota), odnosno od 250 do 1.250 eura;
- protjeran s teritorija Poljske (ili na drugi način primoran da napusti Poljsku) i stavljen na listu stranaca čiji je boravak u Poljskoj nepoželjan (zabrana ulaska za period od 1 do 5 godina).

Prije deportacije, stranac koji radi ilegalno može biti odvedeni u pritvor gdje će sačekati deportaciju ili u neki specijalno čuvani centar za strance.

Pored toga, svi podaci stranca koji je uhvaćen u ilegalnom obavljanju posla bit će stavljeni na listu stranaca čiji je boravak u Poljskoj nepoželjan, na period od:

- 1 godine od dana dobrovoljnog napuštanja teritorije Poljske, odnosno do roka navedenog u Odluci koji obavezuje stranca da napusti teritoriju Poljske,
- 3 godine od dana izvršenja Odluke o protjerivanju sa teritorije R. Poljske,
- 5 godina od dana izvršenja Odluke o protjerivanju, ukoliko su troškovi protjerivanja u potpunosti ili djelomično pokriveni iz Državnog budžeta.

1.6. Poslodavac koji je angažirao stranca za ilegalni rad, podleže sljedećim sankcijama:

- dužan je da plati novčanu kaznu (od 3.000 do 5.000 PLN, odnosno oko 750 - 1.250 eura),
- mora da pokrije troškove protjerivanja stranca sa teritorije Poljske.

Ove kazne za poslodavca su mnogo veće, ukoliko je izrabljivao stranca pribjegavajući prevari, stavljajući ga u podređeni položaj ili ukoliko ga je silom primoravao na ilegalan rad.

Ambasada Bosne i Hercegovine
Амбасада Босне и Херцеговине
Embassy of Bosnia and Herzegovina
Warsaw

Kontrolu zakonitosti obavljanja rada u Poljskoj vrše Nacionalni inspektorat rada i službenici Pogranične policije. U obavljanju inspeksijskih poslova, oni imaju ovlaštenje da: provjere identitet lica koja obavljaju rad ili borave u prostorijama poduzeća i da ih ispituju i da zahtijevaju da poslodavac pokaže sve dokumente vezane za zapošljavanje stranaca, kao što su npr. radne dozvole, zaključeni ugovori ili dokazi o registriranju stranaca za socijalno osiguranje. Pored toga, službenici pogranične policije imaju pravo da privore stranca i da primjenjuju prinudne mjere prema njemu.

Po završetku inspekcije, Nacionalni inspektorat rada i službenici Pogranične policije podnose zahtjeve sudovima za kažnjavanje prestupnika zbog nezakonitog rada (Inspektorat rada može kazniti stranca novčanim kaznama) i pokreću postupak sa njihovo protjerivanja sa teritorije Poljske.

Da bi se osigurala potpuna zakonitost obavljanja posla stranca u R. Poljskoj, poslodavac je dužan da sa njim zaključi pismeni ugovor o radu i da mu da jedan primjerak. Prije potpisivanja ugovora stranc mora imati mogućnost da pročita prijevod ugovora na jeziku koji razumije. U zavisnosti od sadržaja radne dozvole i uvjeta za obavljanje posla, stranc može biti zaposlen ili na osnovu ugovora o radu ili građansko-pravnog ugovora (ugovor o zastupanju, posredovanju, ugovor za obavljanje specifičnih poslova, itd).

2.1. U ugovoru o radu koji zaključi sa strancem, poslodavac je dužan da vodi računa o iznosu zarade koji je naveden u dozvoli za rad i da mu odredi zaradu koja ne može biti manja od tog iznosa. Ukoliko je zarada manja, poslodavac je dužan da nadoknadi razliku, kao i da strancu plaća doprinose za socijalno osiguranje i dodatak za porez na dohodak.

Pored toga, poslodavac ima obavezu da u roku od 7 dana prijavi zaposlenog stranca za socijalno i zdravstveno osiguranje i da plati propisane doprinose. Ovo važi u situaciji kada je strani radnik zaposlen po osnovu ugovora o radu i na osnovu građansko-pravnog ugovora, npr. ugovor o zastupanju (a ne odnosi se jedino na ugovor za obavljanje specifičnih poslova).

Posjedovanje osiguranja je za strance veoma važno s obzirom da time stječe pravo na besplatne zdravstvene usluge, na određene pogodnosti u slučaju bolesti, porodijskog odsustva i nesreća na radu. Pri tome, poslodavac vrši obračun i plaća doprinose za socijalno i zdravstveno osiguranje, kao i dodatak na plaću za iznos poreza na dohodak.

2.2. Ugovor o radu je najpovoljniji oblik zapošljavanja za radnika. Samo kada ima takav ugovor, zaposleni stranc stječe prava koja proistječu iz Zakona o radu i propisa koji reguliraju rad i radne odnose. Nijedan drugi ugovor, kao npr. o zastupanju, o posredovanju, ugovor za obavljanje specifičnih poslova, neće radniku dati takvi prava, jer nisu obuhvaćena Zakonom o radu.

Također, jedino zaključivanjem ugovora o radu, stranc stiče između ostalog pravo i na: isplatu plaće fiksnog datuma u mjesecu, a najkasnije do 10. u tekućem mjesecu; ostale beneficije vezane za zapošljavanje, kao npr. plaćanje za npravedano odsustvovanje sa posla i dodatak za prijevoz do posla; poštovanje radnog vremena i normi koje se odnose na obavezan odmor i plaćanje ekstra zarade za prekovremeni rad; zaštitu od otpuštanja (posebno u slučaju ugovora na neodređeno vrijeme); godišnji odmor i td.

2.3. Što se tiče vrste ugovora, ukoliko radnik stranc obavlja posao pod neposrednom upravom

poslodavca i u vremenu i mjestu određenom od strane poslodavca, onda poslodavac s njim treba da zaključi ugovor o radu, a ne građansko-pravni ugovor.

To je posebno slučaj kada stranac: ne radi svakoga dana (u određene dane ako radi na određeno vrijeme ili s nepunim radnim vremenom); kada poslodavac odlučuje o njegovom radnim vremenom; kada je lično obavezan da obavlja posao (ne može poslati nekoga da ga zamijeni); kada mu poslodavac ili pretpostavljeni (menadžer, nadzornik, majstor) daje naloge i nadgleda njegov rad.

3. Stranci zaposleni u Poljskoj uživaju ista prava garantirana zakonom kao i poljski građani. Ako je stranac zaposlen na osnovu ugovora o radu, on ima identična prava i obaveze iz radnog odnosa kao i poljski radnici i ne može biti tretiran nepovoljnije od njih. Kao i svaki zaposleni Poljak, stranac ima pravo na jednak tretman od strane poslodavca u pogledu: zaključenja i raskida ugovora o radu; uvjeta zapošljavanja i nagrađivanja; napredovanja i mogućnosti usavršavanja. Stranac ne može biti diskriminiran iz bilo kog razloga, uključujući nacionalnost, državljanstvo, etničko porijeklo, rasu ili religiju.

Na temelju ugovora o radu, stranac ima pravo da radi u sigurnim i zdravstveno ispravnim uvjetima (za njega važe isti propisi u pogledu uvjeta zaštite i sigurnosti). Pre nego što stupi na posao, stranac mora proći prethodni ljekarski pregled, a troškove pregleda snosi poslodavac. Također, poslodavac mu mora organizirati obuku iz sigurnosne i zdravstvene zaštite, koja se odvija u tijeku radnog vremena, a za vrijeme provedeno na obuci pripada mu plaća u punom iznosu. U roku koji ne može biti duži od 7 dana od zaključenja ugovora o radu, poslodavac mora stranca osigurati pismenu informaciju u pogledu uvjeta zapošljavanja, između ostalog o dnevnom i nedjeljnom radnom vremenu, datumu isplate zarade, dužini godišnjeg odmora i o dužini vremena na koji je ugovor zaključen.

Pored toga, prosjek radnog vremena stranca, kao i poljskih radnika, ne smije da prelazi 8 sati dnevno i 40 sati u teku tjedna, odnosno u prosjeku 5 dana u radnom tjednu, u dogovorenom obračunskom periodu (osim ako poslodavac primjenjuje sistem radnog vremena koji mu omogućavaju da produži dnevno radno vrijeme preko 8 sati dnevno). Ali, bez obzira na ugovoreni sistem radnog vremena, radnik stranac ima pravo na ne manje od 11 sata neprekidnog dnevno odmora i 35 sati neprekidnog tjednog odmora. Ukoliko radi prekovremeno, ima pravo i na dodatnu plaću. Također, ima pravo na plaćeni godišnji odmor, a za vrijeme odmora zagarantirana mu je plaća koju bi dobivao kao da je radio u tom periodu.

4. Ukoliko smatraju da su na bilo koji način oštećeni i da su im povrijeđena radna prava, stranci se mogu obratiti za besplatan pravni savjet u bilo kojoj od 16 pokrajinskih kancelarija Nacionalnog inspektorata rada (u Varšavi i 15 glavnih gradova vojvodstava), kao i 42 lokalna centra u svim većim gradovima. Savjet mogu dobiti ili na licu mjesta ili preko telefona, e-maila ili pismenim putem preko pošte. Informacije o radnom vremenu pravnih savjetnika i brojevima telefona ovih kancelarija dostupne su na web stranici: www.pip.gov.pl.

5. Ukoliko je radni odnos stranca zasnovan na temelju ugovora o radu, u slučaju konflikta s poslodavcem, radnik ima pravo da zatraži zaštitu svojih prava pred Radnim sudom. Ova procedura je za radnika više „prijateljskog“ karaktera (manje formalna) nego što bi bila pred redovnim sudom, koji razmatraju konflikte proizišle iz radnog odnosa zasnovanog na građansko-pravnom ugovoru.

6. Posebno treba voditi računa o slučajevima kada je stranac žrtva kriminala i trgovine ljudima, a to su sljedeći slučajevi: ako je radnik obmanut od strane posrednika koji ga je doveo u Poljsku da radi ili prema posredniku ima dugovanja; ako su mu lični dokumenti (prije svega putovnica) oduzeti od strane poslodavca ili posrednika; ako je primoran da radi u izuzetno lošim uvjetima ili mu se zarada ne isplaćuje; ako se tokom radnog vremena nalazi pod stalnom oružanom prisilom; ako mu je onemogućeno slobodno kretanje van radnog vremena ili mu je zabranjeno

Ambasada Bosne i Hercegovine
Амбасада Босне и Херцеговине
Embassy of Bosnia and Herzegovina
Warsaw

da kontaktira porodicu u svojoj zemlji; ako je ucjenjivan i zlostavljan. U takvim slucajevima, moze se obratiti za pomoc Nacionalnom centru za savjete i intervencije zrtava trgovine ljudima, kojom rukovodi Fondacija La Strada (na brojeve telefona: + 48 22 628 99 99, ili preko stranice www.keik.pl i www.strada.org.pl).

7. Na kraju, treba jos reci da, ukoliko se stranac kvalificira za program „Pomoći i zaštite zrtava i svjedoka trgovine ljudima“, bit ce mu osigurani besplatno: smještaj u Sigurnoj kući, hrana, odjeda i obuča, medicinska pomoć i pravna pomoć. Pored toga, radniku strancu, žrtvi trgovine ljudima, bit ce omogućeno da legalizira boravak u Poljskoj, u slucaju da je doveden i boravi ilegalno.

Ambasada ce nastaviti da prati sve promjene radnog zakonodavstva i svih ostalih relevantnih zakona koji se odnose za radno-pravni status stranaca u R. Poljskoj i o njima redovno informirati.

Dostaviti: 08:06: 10

Dostaviti organizacionim jedincama u MVP:

Odsjek za radno-pravnu zaštitu
Odsjek za CIE
Odjel za analizu i planiranje

Ohavijestiti izvan MVP:

MCP BiH
MS BiH

Opravnik poslova a.i.

